

Anti-pestprotocol

Versie 2023

1. Waarom hanteren wij een anti-pestprotocol?

De Toermalijn is een school voor speciaal basisonderwijs. Toermalijn biedt onderwijs aan kinderen van 4 t/m 12 jaar, die te maken hebben met gedragsproblematiek, sociaal-emotionele problemen en/of leerproblematiek. De diversiteit onder de leerlingen op Toermalijn is groot.

Onze school heeft als doel om kinderen, door het bieden van een passende onderwijssetting, te laten komen tot een optimale sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling. De basis voor onze school wordt gevormd door leerarrangementen en het pedagogisch beleid. Kinderen kunnen zich alleen optimaal ontwikkelen als zij zich veilig en geaccepteerd voelen en met plezier naar school gaan. Toermalijn werkt met een wettelijk verplicht veiligheidsbeleid. Het anti-pestprotocol is een aanvulling op dit beleid.

Met behulp van dit anti-pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken nadat een peetsituatie is gesignaleerd, maar ook pestgedrag voorkomen, door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken.

Naast de nodige basisinformatie voor het team is er ook een duidelijk plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd. Er zijn overzichten van regels en afspraken ten aanzien van de omgang met elkaar opgenomen in dit protocol. De regels zijn zowel in de groepen als de gangen duidelijk zichtbaar opgehangen en met de leerlingen besproken. Bij deze aanpak worden de ouders intensief betrokken, omdat pestgedrag zich niet alleen beperkt tot de school.

Dit pestprotocol is een middel om de volgende doelstelling te bereiken:

Leerkrachten kunnen pestgedrag voorkomen en signaleren door een zo veilig mogelijk leer-en leefklimaat neer te zetten.

Het pestprotocol vormt een plan ten aanzien van:

- Het voorkomen van pestgedrag
- Het tijdig signaleren van pestgedrag
- Het remediëren van pestgedrag
- De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren.

Met dit protocol willen wij als team van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage leveren aan het voorkomen en aanpakken van pestgedrag.

2. Achtergrond informatie

Wat verstaat het team onder pesten?

“Pesten is bewust herhaaldelijk iemand pijn doen (psychisch of fysiek) waardoor het welbevinden van één of meerdere betrokkenen er onder lijdt”.

Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel makkelijk een pestsituatie voortvloeien.

Een duidelijk overzicht van de kenmerken van pesten , plagen en ruzie maken vormen een basis voor het signaleren van pestgedrag:

Plagen	Pesten	Ruzie maken
gelijkwaardigheid	machtsverschil	gelijkwaardige confrontatie
wisselend slachtofferschap	hetzelfde slachtoffer	gaat over een situatie
humoristisch	kwetsend	emotie binnen een meningsverschil
af en toe	vaak/voortdurend	incidenteel

Preventie pestgedrag

Pesten is een groepsproces waarbij vaak verscheidene leerlingen betrokken zijn. Pesten hoort bij de geïnternaliseerde normen. Volgens Engelen (2007) is pesten daarom een groepsziekte die hoort bij negatieve groepen. Doordat er in een negatieve groep een onveilig klassenklimaat is, ontstaat er voedingsbodem voor pestgedrag. Bij een veilig klimaat zoals een positieve groep is er minder behoefte om te pesten (Horeweg, 2014).

Pesten kan ontstaan en zich voortzetten als de leerkracht in de klas geen evenwicht vindt tussen structuur, affectie en ruimte. Leerkrachten vervullen een belangrijke rol bij het voorkomen van pesten vanwege hun dagelijkse omgang met de leerlingen. Het is belangrijk dat de leerkracht inzicht heeft in het groepsproces van zijn groep en weet hoe hij hierop in kan spelen. De leerkracht is dan in staat de normen binnen de groep actief te beïnvloeden. Het iedereen-mag-er-zijn-gevoel werkt preventief met betrekking tot pesten en maakt van de school een goed pedagogisch instituut (Klungers, 2007). Als de groep nog gevormd moet worden (aan het begin van het schooljaar), heeft de leerkracht een grote kans om pestgedrag te voorkomen. De leerkracht kan dan zorgen voor het ontstaan van een positieve groep (preventieve aanpak). Om dit voor elkaar te krijgen, is er inzicht nodig in de fases van groepsvorming (Engelen, 2007).

Signalen die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van goede observaties al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken, schrammen, beschadigde spullen en ‘verliest’ regelmatig eigendommen. Let hier zeker op als het kind normaal gesproken niet slordig is.
- Het kind maakt zich soms het liefst onzichtbaar. Het kind is vaak verdrietig, neerslachtig of heeft stemmingswisselingen met ernstige driftbuien.
- Het kind staat vaak alleen op het speelplein; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en wordt ook niet door andere kinderen uitgenodigd.

- Het kind zoekt veiligheid en gezelschap bij de leerkracht of een andere volwassene.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laats gekozen of blijft over.
- De schoolresultaten worden minder. Het kind presteert onder zijn/ haar kunnen.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de eigen fantasie.
- Het kind zorgt ervoor dat het zo laat mogelijk op school komt, vlak voor de bel, en is na schooltijd meteen weer weg of blijft juist extra lang hangen.
- Er ontstaan veel conflicten rondom het kind. De naam van het kind wordt veel genoemd.
- Het kind neemt de slachtoffer rol op zich. (het geeft niet, het is gewoon zo)

Signalen bij de pester:

- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het graag het spel wil bepalen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn gedrag ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- De pester is regelmatig brutaal naar jongeren/ andere kinderen
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig tot geen schuldgevoel.
- Het kind vertoont vaak grensoverschrijdend gedrag.
- Het kind leeft soms een dubbelleven. In de groep braaf en volgzzaam, maar tijdens vrije situaties juist het tegenovergestelde.
- Zijn vrienden zijn volgzame meelopers, die wachten op instructie van de pester en gedragen zich vaak op dezelfde manier. Ook zij spreken vaak negatief of kleinerend over andere kinderen.

Daarnaast moet er bij zowel de 'gepeste' als de 'pester' rekening gehouden worden met persoonskenmerken van het kind. Het pesten kan bijvoorbeeld samenhangen met een gedrags- of ontwikkelingsstoornis(sen) of er kan sprake zijn van een beneden gemiddeld cognitief functioneren. Voor veel kinderen op Toermalijn is het moeilijker om adequaat af te stemmen op een ander omdat zij moeite hebben om zich te verplaatsen in een ander en elkaar onvoldoende begrijpen vanwege communicatieproblematiek.

Tot slot zijn er verschillende materialen/ middelen ontwikkeld die helpen om het pestgedrag in een groep vroegtijdig te signaleren. Een voorbeeld hiervan is het regelmatig afnemen van de veiligheidsmeter en een uitgebreide observatie tijdens verschillende (speel)momenten. Het komt regelmatig voor dat een 'pester' (met daarbij de meelopers) een kind pesten uit een andere groep. Het sociogram is daarbij evenzo een goed hulpmiddel om uitvallende kinderen te signaleren.

3. Hoe wordt er gehandeld in situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?

Vijfsporenaanpak

Als pestgedrag wordt gesignaleerd wordt de vijfsporenaanpak ingezet. Alle betrokken partijen worden ingezet om het pesten te stoppen. Bij deze aanpak krijgt ieder een taak of een opdracht. De kern van het stappenplan is dat niet alleen het slachtoffer hulp krijgt en moet veranderen maar de andere partijen ook.

De volgende stappen worden uitgevoerd:

- Bied steun aan het slachtoffer
- Bied steun aan de pester
- Steun voor ouders van slachtoffer en pester
- Betrek de middengroep/stillen om het pestprobleem op te lossen
- Als school de verantwoordelijkheid nemen.

Hulp aan het gepeste kind

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind heeft recht op professionele hulp vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat ook het verwerken van de ervaringen.

Hulp aan het gepeste kind bestaat uit:

1. *Observeren*; Als er signalen zijn die wijzen op pestgedrag is het allereerst van belang om het pestgedrag (zowel het gepeste kind, als de pester) goed te observeren op meerdere momenten en in verschillende (spel)situaties. Het observeren wordt gedaan door de leerkracht van de groep of incidenteel door de IB'er of psycholoog. De observaties worden uitgeschreven en in Parnasyss geplaatst.
2. Een *gesprek* met het kind door de leerkracht. Naast de incidenten is het ook van belang om vaste momenten van gesprek in te bouwen. Het doel is het voorkomen van pestsituaties maar ook het verwerken van de ervaringen van eerdere gebeurtenissen. Hierbij gebruik makend van de emotiekaartjes van de methode PAD.
3. Er wordt een schriftelijk *verslag* gemaakt met daarin de afspraken die met het desbetreffende kind zijn gemaakt en in Parnasyss geplaatst.
4. Het pestgedrag wordt binnen het team *gemeld* in de volgende briefing zodat het team alert kan reageren.
5. De *ouders* van het gepeste kind wordt geïnformeerd. In dit gesprek wordt de *situatie* geschetst met daarbij de *afspraken* die met de desbetreffende kinderen zijn gemaakt. Ook hier wordt een *verslag* van gemaakt en in Parnasyss geplaatst zodat hier eventueel later op teruggegrepen kan worden.

Hulp aan de 'pester'

De 'pester' heeft ook recht op hulp, en heeft deze hulp vaak ook nodig om zijn pestgedrag en gevolgen onder ogen te (leren) zien. Deze kinderen zijn dus niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar professionele hulp bij nodig. Deze hulp bestaat uit:

1. *Observeren*; Als er signalen zijn die wijzen op pestgedrag is het allereerst van belang om het pestgedrag (zowel het gepeste kind, als de pester) goed te observeren op meerdere momenten en in verschillende (spel)situaties. Het observeren wordt gedaan door de desbetreffende leerkracht, IB'er of psycholoog. De observaties worden uitgeschreven en in Parnasyss geplaatst.
2. Een gesprek met het kind. In dit gesprek wordt aangegeven welk gedrag niet wordt geaccepteerd (en waarom niet) en wat de gevolgen en maatregelen zullen zijn. Hierbij is het ook belangrijk om het verhaal van de 'pester' te horen. Wat is de oorzaak van het pestgedrag. Op deze manier komen er soms andere dingen aan het licht dan verwacht.

3. Er wordt een schriftelijk *verslag* gemaakt door de leerkracht met daarin de afspraken die met het desbetreffende kind zijn gemaakt en in parnasyss geplaatst. Er wordt ook een duidelijke afspraak gemaakt voor een *vervolggesprek*.
4. Het pestgedrag wordt binnen het team *gemeld* door de leerkracht in de volgende briefing zodat het team alert kan reageren.
5. De *ouders* van de 'pester' wordt geïnformeerd. In dit gesprek wordt de *situatie* duidelijk geschetst met daarbij de *afspraken* die met de desbetreffende kinderen zijn gemaakt. Ook hier wordt een *verslag* van gemaakt en in Parnasyss geplaatst zodat hier eventueel later op teruggegrepen kan worden.

Volgens Jansen (2011) is het van belang om op jonge leeftijd te beginnen met activiteiten om pesten te voorkomen. De ouders hebben ook een rol bij het voorkomen en aanpakken van pesten. Het is dan ook van groot belang dat de ouders en de school samenwerken om een zo veilig mogelijke leefomgeving te creëren. Een goede relatie en communicatie tussen ouders en school is van belang. Vanuit een veilige leefomgeving kan een kind zich het beste ontwikkelen. Door een zo pestvrij mogelijk schoolklimaat neer te zetten, kan de school een stimulerende rol spelen als het gaat om het voorkomen van pesten (Henderson, 2013).

Het is belangrijk om de aandacht voor het pesten vast te houden tijdens teamvergaderingen en regelmatig het onderwerp pesten terug te laten komen. Zo blijven de leerkracht en de leerlingen alert op het voorkomen van pesten. De anti-pest coördinator zorgt ervoor dat het onderwerp regelmatig besproken wordt tijdens teamvergaderingen. Nieuwe literatuur of actuele ontwikkelingen worden gedeeld met het team.

4. Op welke wijze wordt er binnen onze school gewerkt aan preventie van pestgedrag?

Toermalijn beschikt over een pedagogisch beleid en diverse kwaliteitskaarten schoolafspraken. (zie bijlage).

Naast duidelijke visie en regels en afspraken op school wordt er veel aandacht besteed aan het aanleren van de sociale vaardigheden middels het programma PAD en een wekelijkse Rots&water-les. Ook wordt er gewerkt aan gedrag middels groepsplannen gedrag vanuit de leerlijn gedrag van het CED.

5. Literatuurlijst

Dekkers B, de aanpak van pestproblemen, een stappenplan voor basis en speciaal onderwijs, Edudesk, Doetichem, 1993

Engelen, R.v. (2014). *Grip op de groep*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff

Goosens, F.A., Vermande, M., Meulen, M. Van der, red. (2012) *Pesten op school. Achtergronden en interventies*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers

Henderson, M. (2013). *Omgaan met pesten*. Amsterdam: Uitgeverij SWP

Jong, W.de (2010) *Gedrag is meer dan je ziet! Wat iedere leerkracht moet weten over gedragsproblemen en –stoornissen*. Huizen: Uitgeverij pica

Klungers, T. (2007) *reader pesten: van pesten naar wij gevoel*. Opgevraagd op 21 oktober 2015 van <http://www.posicom.nl>

Meer, D.B. (2002). *Kinderen en pesten. Wat volwassenen ervan moeten weten en eraan kunnen doen*. Utrecht: Kosmos-Z&K Uitgevers B.V.

Nederlands jeugdinstituut (2016, 21 januari) *pestmethoden en pestbeleid*. Opgevraagd van <http://www.NJI.nl>

Seminarium voor Orthopedagogiek (2000) *PAD programma alternatieve denkstrategieën, handleiding voor docenten*. Utrecht: FODUK

8. Bijlagen

Bijlagen 1: kwaliteitskaart schoolafspraken

Kwaliteitskaart schoolafspraken

Kaart	07.01
Gebied	Schoolklimaat
Verantwoordelijke	MT
Uitvoering	Team
Geëvalueerd	

Doel

Eenduidige aanpak ten aanzien van de schoolafspraken. Waarbij alle betrokkenen binnen de school weten hoe te handelen om zo tegemoet te komen aan onze kernwaarden plezier, ambitie, verantwoordelijkheid.

Aanpak

De leerlingen van Toermalijn zijn verdeeld over 3 leerpleinen.

Op het Jonge Kindplein zitten de leerlingen van groep 1 t/m 4.

De leerlingen van de groep 5 t/m 8 zijn verdeeld over 2 leerpleinen: het Doe en Leerplein en het Structuurplein.

Op alle pleinen wordt gewerkt met een dagplanning, een doelenbord, een time-outplek, een PAD-plek, ervaringsgerichte hoeken/werkplekken en een beloningssysteem (zie pedagogisch beleidsplan). Ook is er specifiek aandacht voor de taak-werkhouding, het sociale leren en de emotionele ontwikkeling, afgestemd op de ontwikkelbehoeften en mogelijkheden van de leerlingen. In Parnassys (leerlingvolgsysteem) worden de ontwikkelingen van de leerlingen bijgehouden.

Binnen alle pleinen wordt gewerkt volgens de schoolstandaard (zie uitwerkingen in de kwaliteitskaarten van de leerpleinen). Voor de vakken rekenen, spelling en lezen werken we met een plannend aanbod volgens de doelen van het CED.

Ook werken we op alle pleinen met de doelen van Leren leren volgens de leerlijn van het CED, begin schooljaar wordt de 0-meting ingevuld.

Aan het eind van groep 4 wordt een verwacht uitstroomprofiel vastgesteld door de intern begeleider. Hierbij worden voor de vakgebieden technisch lezen 'DMT', spelling, begrijpend lezen en rekenen een verwacht functioneringsniveau, LRV% en een verwacht uitstroombestemming bepaald. In de groepen 5 t/m 8 wordt het verwachte uitstroomprofiel elk schooljaar in juni geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Voor de wereld oriënterende-, creatieve vakken en taal gebruiken wij de methode Da Vinci (voor aanbod zie uitwerking in de kwaliteitskaart per vakgebied). Voor de sociaal-

emotionele ontwikkeling van de leerlingen, wordt schoolbreed Rots en water aangeboden. Om deze ontwikkeling in beeld te brengen gebruiken we op het jonge kind plein 1-2-3 (eerste half jaar) KIJK registratie en bij het Jonge kindplein 3-4, Doe & Leerplein en Structuurplein IEP.

Alle medewerkers van Toermalijn voelen zich verantwoordelijk voor de ontwikkeling, het welbevinden en het gedrag van de leerlingen. Iedereen ziet erop toe dat de schoolafspraken nageleefd worden.

Belangrijke schoolafspraken zijn:

- **Alle leerlingen luisteren naar alle teamleden.** Geef direct terugkoppeling aan de leerkracht als dit niet gebeurt.
 - Om 8.20uur gaan de deuren van de school open. Bij de voordeur staat een medewerker om de leerlingen welkom te heten. De leerlingen lopen rechtstreeks door naar hun eigen plein. Zodra kinderen de school binnen lopen gaan de elektronische devices uit. Daar worden zij door de leerkracht ontvangen. Er is ruimte voor een ontspannen inloop, waarbij leerkrachten de tijd hebben voor persoonlijk contact met ieder kind.
- Om 8.40uur start de dag en moeten alle kinderen op school aanwezig zijn.
- Op de gang wordt rustig gelopen en ben je stil. Kinderen lopen alleen op de gang met toestemming van een medewerker.
 - In alle ruimtes wordt alleen **onder toezicht** gewerkt. Ruimtes worden netjes achtergelaten en er wordt zorgvuldig omgegaan met de materialen.
 - Telefoons van de leerlingen worden bij binnenkomst van de school uitgezet. De telefoons worden in de klas bij de leerkracht ingeleverd. Deze worden in de kluis bewaard.
 - Leerkrachten lopen mee naar de gymzaal en naar buiten. Wanneer de school uit is wachten de leerkrachten buiten tot alle leerlingen zijn opgehaald.
 - De Chromebooks worden alleen gebruikt voor educatieve doeleinden.
 - Als er geweld gebruikt wordt zit de leerling de volgende pauze binnen. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. Binnen zitten is met je armen over elkaar en stil zijn. De leerlingen van het JKP gaan buiten op de paaltjes zitten.
 - **Bij het zelfstandig werken vanaf groep 4 wordt gewerkt met het stoplicht, de time-timer en vragenkaartjes.**
 - **Positivo's worden ingezet. In groep 1-2 groene positivo's, groep 3 t/m 8 ClassDojo.**
 - **Alle leerkrachten zijn verantwoordelijk voor het afsluiten van ruimtes waarin hun leerlingen hebben gewerkt/gezeten. Tevens zijn de leerkrachten verantwoordelijk voor het juist afsluiten van (buiten)deuren, kluisruimte en opbergruimtes.**

Buitenspeel afspraken zijn:

- **Leerkrachten lopen actief rond op het schoolplein. Één leerkracht van het JKP blijft bij de paaltjes bij de schommels staan om zodoende een vast aanspreekpunt te zijn voor zijn/haar leerlingen.**

• Leerlingen worden bij grensoverschrijdende gedragingen positief benaderd en gewaarschuwd. • Bal in de handen op de gang bij het naar buiten en binnen gaan. • De paaltjes gebruiken we als strafplek, groene bank is de PAD-bank. • Skeelers, rolschaatsen, waveboard, skateboard, etc. alleen gebruiken met pols- en kniebescherming. Indien voornoemde materialen worden gebruikt is het daarna niet meer de bedoeling dat er gewisseld wordt. Één keer kiezen. • Geen gemotoriseerde of elektrische speelmaterialen (zoals oxboard of step) mee naar school. • Alle bomen die langs het hek staan mogen gebruikt worden als klimbomen. De bomen blijven daarbij wel heel. • Met takken mag alleen gespeeld worden bij de klimbomen en mag alleen ingezet worden als middel om iets mee te bouwen. • Wanneer een leerling staat te wachten bij de schommels telt hij/zij tot 25. Elke zwaai telt voor 1. Bij 25 wordt er gewisseld. Begrip voor leerlingen van het JKP dient gestimuleerd te worden omdat voor sommigen van hen het tellen als moeilijk wordt ervaren. • Zand blijft in de zandbak, er wordt niet mee gegooid. Bewust met zand gooien, dan moet de leerling uit de zandbak. Nadat deze eerst is gewaarschuwd. • Stoeien en ravotten is een manier van spelen waarbij je doet alsof je vecht. Het is dan juist het doel om elkaar níet te verwonden of pijn te doen, gebeurt dit wel dan stopt het stoeien/ravotten direct. In het begin van het schooljaar wordt dit niet toegestaan, tot de herfstvakantie. Tijdens de gymlessen kan er begeleid aanbod worden gegeven, waarbij de kinderen inzicht krijgen in regels en afspraken die ze ook buiten kunnen toepassen. • Kinderen blijven buiten, uitzonderingen gaan via de leerkracht. Leerkrachten communiceren hierover duidelijk naar elkaar. • Wanneer de honden tijdens het buitenspelen bij de leerkrachten gaan staan, laten de kinderen hen met rust.
Informatie voor ouders We gebruiken Social schools als communicatiemiddel met ouders.
Registratie Geweld, incidenten, absenties en bijzonderheden worden altijd geregistreerd in Parnassys.
Overig

Bijlage 2: Schema aanpak pestgedrag

Fase 1: voorkomen

Melding pesten

Fase 2: onderzoeken en informeren

Fase 3: gesprekken met betrokkenen

Fase 4: maken van een plan van aanpak/ groepsplan gedrag

Fase 5: uitwerken van het plan van aanpak

Evaluatie

Fase 6: afronden en nazorg plegen.